

Sayı / Number : 1 (1)	2026
ISSN:	utabilim@gmail.com

Derleme Makale / Compilation Article

BATI TRAKYA'DA BASIN-YAYIN FAALİYETLERİ

Volkan KABAYEL*

Öz: Yunanistan ve Türkiye'nin ilişkilerinin başlangıcı temel olarak 24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan Barış Antlaşması olarak gösterilebilir. Bu antlaşmanın ardından iki ülke arasında anlaşmazlıklar sürse de 1928'de Yunanistan Başbakanı olan Elefterios Venizelos gönderdiği mektuplarla karşılıklı toprak iddiasının olmadığını vurgulayarak mübadeleden doğan sorunlar çözüldükten sonra bir dostluk ve saldırmazlık anlaşması yapılabileceğini belirtmiştir. Bu adım özellikle Batı Trakya Türk azınlığının durumunu ilgilendiren yeni bir diplomatik süreci başlatmış ancak tam güven ortamı 1930'a kadar tesis edilememiştir. Yeni Ziya, Yeni Yol ve Yeni Adım gibi gazeteler toplumsal bilinç oluşturma çabalarında öne çıkmıştır. Gümülcine'deki ilk Türkçe gazete 1924'te yayımlanan kısa ömürlü olan Balkan gazetesidir. Daha sonra çıkan Trakya gazetesi 1932-1966 Ankara'nın politikalarıyla uyumlu bir çizgi izlemiş Milliyet gazetesi 1931-1980' arasında ise Yunan hükümetinin resmi görüşlerine yakın durmuştur. İç Savaş 1946-1949 sırasında Türk toplumu baskı görmüş ve Türkiye'ye ilk toplu göçler başlamıştır. Dergicilikte ise Şafak kültür-sanat ve Arkadaş Çocuk Dergisi gibi yayınlar çeşitliliği artırmıştır. Tarihsel olarak Türk basınının merkezi olan İskeçe, günümüzde Türkçe gazete ve derginin yayımlanmadığı bir yer haline gelmiştir. İskeçe'deki Türk azınlık gazete ihtiyacını haftalık en büyük Türkçe gazete olan Gündem başta olmak üzere Gümülcine'de basılan diğer gazetelerle İleri, Trakya'nın Sesi, Rodop Rüzgarı, Olay, Bülten, Özgür Balkan gidermektedir. Batı Trakya'daki

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, ORCID:0009-0008-3457-9096, volkankabayel1@gmail.com.

Türkler basında ekonomik zorluklar ekipman eksikliği, yüksek maliyetler ve idari kısıtlamalarla mücadele etmektedir. Özellikle kamu ilanlarının dağıtımındaki eşitsizlik dikkat çekicidir. Resmi ilanlar büyük ölçüde Yunan basınına yönlendirilirken azınlık gazetelerine destek sağlanmamaktadır. Ayrıca 3592/2007 sayılı yasa ile radyo yayınlarına %25 Yunanca program zorunluluğu getirilmiş ve Türkiye ile ortak yayınlar yasaklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sansür, Basın, Reform, Baskı, Yayın.

PRESS AND PUBLISHING ACTIVITIES IN WESTERN THRACE

Abstract: The beginning of relations between Greece and Turkey can primarily be traced back to the Treaty of Lausanne, signed on July 24, 1923. Countries after this treaty, in 1928, Eleftherios Venizelos, then Prime Minister of Greece, emphasized in letters that there were no mutual territorial claims and that a friendship and non-aggression pact could be concluded after the problems arising from the population exchange were resolved. This step initiated new diplomatic process, particularly concerning the situation of the Turkish minority in Western Thrace, but a complete atmosphere of trust was not established until 1930. Newspapers such as Yeni Ziya, Yeni Yol, and Yeni Adım played a prominent role in efforts to raise public awareness. The Trakya newspaper, published later (1932-1966), followed a line aligned with Ankara's policies, while the Milliyet newspaper remained close to the official views of the Greek government. During the Civil War of 1946-1949, the Turkish community faced oppression, leading to the first mass migrations to Türkiye. In the field of magazines, publications such as Şafak and Arkadaş increased diversity. Historically center of the Turkish press, or magazines are published. The Turkish minority in Xanthi meets its need for newspapers primarily through Gündem, the largest weekly Turkish newspaper, as well as other newspapers published in Komotini, including İleri, Trakya'nın Sesi, Rodop Rüzgarı, Olay, Bülten, and Özgür Balkan. While official announcements are largely directed to the Greek press, minority newspapers receive no support. mandated a 25% Greek-language program requirement for radio broadcasts and prohibited joint broadcasts with Türkiye.

Key Words: Censorship, Press, Reform, Oppression, Broadcasting.

Giriş

Chousein Mehmet tarafından kaleme alınan “Mehmet Hilmi'nin Batı Trakya'da Yayımlanan Gazete Yazılarının Yansımaları” adlı eserinde Batı Trakya'daki basın yayınları detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Ahmet Civanoglu, Murat Derin'in “Güncel Verilerle Batı Trakya Türk Basın Yayını” adlı değerlendirmede Gazete ve Dergiler hakkında bilgiler verilmiştir. Ayşenur İslam tarafından kaleme alınan “Balkanlarda Türkçe Basın Hakkında Bir Değerlendirme” adlı eserde Batı Trakya'da basın alınanda Yunanistan tarafından yapılan baskılar açıklanmıştır. Hikmet Öksüz'ün “Batı Trakya Türk Basınında Atatürkçü Bir Gazete İnkılap (1930-1931)” adlı dergisinde II. Dünya Savaşına kadar yayımlanan gazeteler gösterilmiştir. Hasan Arslan tarafından kaleme alınan “Batı Trakya Türk Azınlığında Türkçe Basın ve Türkler” adlı Yüksek Lisans tezinde günümüzdeki Batı Trakya basın yayınları açıklanmıştır.

Batı Trakya'da Basın Faaliyetleri Hakkında İncelemeler

Türk Yunan ilişkileri 24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan Barış Antlaşması iki ülke arasındaki diplomatik sürecin temel kaynağı olmuştur. Her ne kadar Lozan Antlaşması sonrasında Ankara ile Atina arasında çeşitli anlaşmazlıklar yaşansa da Yunanistan'da seçimleri kazanan Elefterios Venizelos göreve gelişinin on birinci gününde 30 Ağustos 1928'de Türk Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü ile Başbakan İsmet İnönü'ye birer mektup göndererek yeni bir dönemin başladığını bildirmiştir.¹ Venizelos bu mektuplarında iki ülkenin birbirlerine yönelik herhangi bir toprak iddiasında bulunmadığına dair güven ortamı yaratarak bunu dile getirmiş bu nedenle nüfus mübadelesinden doğan ekonomik ve idari meselelerin çözüme kavuşturulmasının ardından Türkiye ile Yunanistan arasında bir dostluk ve saldırmazlık anlaşmasının yapılabileceğini ifade etmiştir. Venizelos'un iktidara dönüşüyle birlikte her iki devlet özellikle Batı Trakya'daki Türk azınlığın durumunu yakından ilgilendiren yeni bir anlaşmanın zemininin oluşturulması için diplomatik temaslara başlamıştır. Ancak meseleler kolaylıkla halledilmiş gibi görünse de ciddi görüş ayrılıklarına yol açmış bu durum 1930 yılına kadar sürecek bir güvensizlik atmosferinin oluşmasına neden olmuştur.

Batı Trakya Türklerinin basın ve yayın faaliyetlerinde belirgin bir hareketlilik yaşanmış çeşitli gazeteler ve yayın organları aracılığıyla toplumsal bilinç ve kamuoyu oluşturma çabaları öne çıkmıştır. Özellikle Mehmet Hilmi'nin öncülüğünde yayımlanan Yeni Ziya, Yeni Yol ve Yeni

¹ Chousein Mehmet, Mehmet Hilmi'nin Batı Trakya'da Yayımlanan Gazete Yazılarının Yansımaları, Balkanistik Dil ve Edebiyat Dergisi, C.2, S.1, 2020, s.81.

Adım gibi gazeteler bu dönemin en dikkat çekici basın girişimleri arasında yer almıştır.² Gümülcine'de Türkçe basın faaliyetleri ilk olarak 1924'te Balkancı Hasan tarafından eski harflerle yayıma çıkardığı **Balkan** adlı gazete olmuştur.³ Ancak bu gazetenin ömrü oldukça kısa sürmüş yayın faaliyeti beklenenden önce sona ermiştir.

1932 yılında basılmaya başlayan Trakya gazetesi Türkiye'deki gelişmeleri dikkatle takip eden ve genel olarak Ankara'nın politikalarıyla uyumlu bir yayın anlayışı benimseyen bir basın yayını olarak öne çıkmıştır. 1941'de Bulgaristan'ın Batı Trakya'yi işgal etmesiyle yayınına ara vermek zorunda kalan gazete bölgedeki koşulların değişmesi üzerine 1946 yılında yeniden çıkmaya başlamıştır. Ancak bu ikinci dönem de sınırlı bir süre devam etmiş ve yayın hayatı Ocak 1966'da tamamen sona ermiştir.⁴ Batı Trakya'nın uzun ömürlü gazetelerinden bir diğeri ise 1931'de yayımlanmaya başlayan Milliyet gazetesidir. Milliyet düzensiz aralıklarla da olsa 1980'lere kadar basılmış bu süreçte özellikle Yunan hükümetinin görüşlerine yakın bir yayın çizgisi benimseyerek Türk azınlığın sorunları karşısında resmi politikalara yakın bir tutum sergilemiştir. Yunanistan ve Batı Trakya'nın işgalden kurtulmasından kısa bir süre sonra ülkede iç savaş patlak vermiştir. Türk toplumu bu süreçte büyük ölçüde tarafsız kalmaya çalışsa da çatışmacılar tarafından da baskı altında bırakılmıştır. Bu ağır koşullar Türkiye'ye yönelik ilk toplu göç hareketlerinin başlamasına zemin hazırlamıştır. 1946-1949 yılları arasında komünist gruplar tarafından çıkarılan Cumhuriyet Ordusu, Halkın Sesi ve Savaş adlı gazeteler de propaganda amacıyla Türk yerleşim bölgelerine dağıtılmıştır. İç savaşın sona ermesinin ardından Türkiye ve Yunanistan arasında bir kültür anlaşması imzalanmış bu kapsamda Gümülcine'de Celal Bayar Lisesi açılmış ve Batı Trakya'daki Türk okullarına Türkiye'den kitap gönderilmeye başlanmıştır. Bununla birlikte aynı dönemde Türkiye'ye yönelik göç dalgası da tamamen durmamış farklı nedenlerle devam etmiştir.

Görsel 1: II. Dünya Savaşına Kadar Batı Trakya'da Ortaya Çıkan Gazeteler⁵

² Mehmet, a.g.m., s. 82.

³ Ahmet Civanoglu, Murat Derin, *Güncel Verilerle Batı Trakya Türk Basın Yayını*, Academia.edu, 2018, s. 28.

⁴ Ayşenur İslam, *Balkanlarda Türkçe Basın Hakkında Bir Değerlendirme*, S.52, 2009, s.61.

⁵ Hikmet Öksüz, *Batı Trakya Türk Basınında Atatürkçü Bir Gazete İnkılâp (1930-1931)*, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C. 17, S. 50, 2017, s.474.

Gazetenin Adı	Sahibi	Başlıdığı Yer	Çıktığı Yıllar	Yayın Politikası
Zaman	Tahsin Ziya	İskeçe	Lozan Sonrası	Seçim Gazetesi
İmdat	Sedat Hakkı	İskeçe	1924	-
Yeni Ziya	Mehmed Hilmi	İskeçe	1925-1926	Milliyetçi
İtila	Çopur İsmail Hakkı	İskeçe	1925-1930	Anti-Milliyetçi
Adalet	Aziz Nuri	Gümülcine	1927	Anti-Milliyetçi
Yeni Yol	Mehmet Hilmi-Osman Nuri	-	-	-
	Hıfzı Abdurrahman	İskeçe	1926	Milliyetçi
Yeni Adım	Mehmet Hilmi	İskeçe	1926-1936	Milliyetçi
Yayın	Mustafa Sabri	Gümülcine-İskeçe	1927-1930	Anti-Milliyetçi
Peyanı-ı İslâm	Mustafa Sabri	İskeçe	1930	Anti-Milliyetçi
Zaman	Ayazade Tahsin	Gümülcine	1928	Özel Propaganda
İnkılâp	Hıfzı Abdurrahman	İskeçe	1930-1931	Milliyetçi
Milliyet	H. Hüseyin Fehmi	İskeçe	1931-1968	Anti-Milliyetçi
Trakya	Osman Nuri	İskeçe	1932-1965	Milliyetçi
Ülkü	İsmail Şahap	Gümülcine	1933-1935	Milliyetçi
Cumhuriyet	İsmail Demir Sordaroğlu	İskeçe	1933	Özel Propaganda
Müdafaa-yı İslâm	İttihad-ı İslâm Cemiyeti ²	Gümülcine	1935-1941	Anti-Milliyetçi
Ulus	-	-	-	-

1950'li yıllarda bölgedeki Türkçe basın iki ülke arasındaki dostluk ortamını ve eğitim alanında yaşanan olumlu gelişmeleri destekleyen bir nitelik kazanmıştır. 1960'lara gelindiğinde ise Türkiye'deki öğretmen okullarında yetişen Batı Trakyalı gençlerin geri dönüşleri başlamış bu kuşak modern Batı Trakya Türk edebiyatının temel isimleri haline gelmiştir. Bu gençlerin yazıları ilk kez 1957'de Gümülcine'de yayımlanmaya başlayan Akın gazetesinde yer almış daha sonra 1963'te Birlik, 1967'de ise Azınlık Postası yayımlanmıştır. Aynı yıllarda Batı Trakya'da Türkiye'deki siyasi gelişmelere eleştirel yaklaşan bazı yayın organları da ortaya çıkmıştır. 1956-1966 yılları arasında çıkan Muhafazakar ile 1957-1977 arasında yayımlanan Sebat bu grubun en bilinen yayınlarıdır. Dönemin basını genel olarak iki farklı ideolojik hattın mücadelesi içinde şekillenmiştir; ilerici-gerici olarak nitelenen bu ayrışma uzun yıllar sürmüştür.

1967'de gerçekleşen askeri darbe ve ardından gelen cunta yönetiminin baskıcı politikaları Türkçe basına da yansımış sansür uygulamaları yaygınlaşmıştır. Cuntanın 1974'te devrilmesinden bu yana Batı Trakya'da yaklaşık yirmi beş Türkçe gazete ve dergi yayımlanmıştır. Bunların çoğu kısa ömürlü olmuş bazıları ise aralıklı olarak yayını sürdürmüştür. Buna karşılık İleri, Gündem, Trakya'nın Sesi, Olay, Rodop Rüzgarı ve Özgür Balkan gibi yayın organları düzenli şekilde çıkmaya devam eden gazeteler arasında yer almıştır. Bölgedeki dergiler açısından da önemli gelişmeler yaşanmıştır. ⁶ 1989'da yayımlanmaya başlayan Şafak, Batı Trakya Türklerinin tek kültür,sanat ve edebiyat dergisi olarak dikkat çeker.

⁶ İslam, a.g.m., s.61.

1982'de çıkan Arkadaş Çocuk Dergisi çocuklara yönelik yayınların öncüsü niteliğindedir. Aynı yıl basılmaya başlayan dini içerikli Hakka Davet, ardından Öğretmenin Sesi adlı dergi ve Gündem gazetesi bölgedeki yayın çeşitliliğinin örnekleridir.

Batı Trakya'nın basın kuruluşları, ekonomik zorluklarla mücadele etmelerinin yanı sıra teknik ekipman eksikliği, nitelikli personel yetersizliği, yüksek baskı giderleri, artan elektrik masrafları ve dağıtım için kullanılan akaryakıtın maliyeti gibi pek çok sorunla karşı karşıya kalmıştır. Resmi olarak kayıtlı basın işletmelerinin ödemek zorunda olduğu sigorta primleri de bu yükü daha da ağırlaştırmıştır.⁷ Bunun yanında bazı radyo istasyonlarının vericileri kötü niyetli kişiler tarafından sabote edilmektedir. 3592/2007 sayılı yasa ile radyo yayınlarına en az %25 oranında Yunanca program zorunluluğu getirilmiş aynı kanun Türkiye'deki radyo istasyonlarıyla ortak yayın yapılmasını da yasaklamıştır. Bu nedenle Joy FM ile TRT Avrupa FM'in birlikte hazırladığı "Dünya Dönerken" adlı program mevzuata aykırı olduğu gerekçesiyle sonlandırılmıştır.

Kamu ilanlarının dağıtımında da ciddi bir eşitsizlik söz konusudur. Resmi ilanlar çoğunlukla Yunan basınına yönlendirilmekte azınlık gazetelerinden ise yalnızca birine sınırlı miktarda ilan verilmekte diğer basın organlarına ise hiçbir ilan verilmemektedir. Ayrıca Yunan şirketleri de azınlık basınına reklam desteği sağlamaktan kaçınmaktadır. Buna ek olarak, Batı Trakya'da faaliyet gösteren büyük Türk firmalarının da azınlık basınına destekleme konusunda herhangi bir adım atmaması dikkat çekmektedir. Bu durumun değişmesi için söz konusu şirketlerin reklam ve sponsorluk yoluyla katkı sunmalarını teşvik edecek mekanizmaların oluşturulması gerekmektedir.

Batı Trakya'daki Türk basınının başlangıç noktası olarak İskeçe şehrini işaret etmek doğru olacaktır. Tarihsel olarak bakıldığında Türkçe gazetelerin büyük çoğunluğunun bu şehirde yayımlanmış olması Batı Trakya Türk basınının İskeçe'de doğduğunu göstermektedir.⁸ Ancak güncel durum bu tarihsel tabloyla tamamen zıttır. Bugün İskeçe'de ne bir Türkçe gazete ne de bir dergi yayımlanmaktadır. İskeçe'deki Türk azınlık gazete okuma ihtiyacını karşılamak için Gümülcine şehrinde basılan yayınlara yönelmek durumundadır.

Günümüzde Gümülcine'de yayımlanmakta olan Türkçe gazeteler şunlardır:⁹

⁷ Civanoglu, Derin, a.g.m., s.35.

⁸ Hasan Arslan, Batı Trakya Türk Azınlığında Türkçe Basın ve Türkler, T.C. Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kars, 2006, s. 27-28.

⁹ Arslan, a.g.t., s. 28.

- Gündem
- Birlik Gazetesi
- Millet Gazetesi
- Ülkü Gazetesi

Sonuç

1923 Lozan Antlaşması Türkiye ve Yunanistan ilişkilerinde diplomatik sürecin temelini atmış ve iki ülke arasında güven ortamının oluşturulması için önemli bir başlangıç noktası sağlamıştır. Ancak antlaşmanın imzalanmasının ardından Ankara ve Atina arasında çeşitli anlaşmazlıklar devam etmiş özellikle Batı Trakya'daki Türk azınlığın durumu, nüfus mübadelesinden kaynaklanan ekonomik ve idari sorunlar iki ülke arasında uzun süreli bir güvensizlik atmosferi yaratmıştır. 1928 yılında Elefterios Venizelos'un Yunanistan'da iktidara gelmesiyle birlikte iki ülke arasında yeni bir dönemin başladığı diplomatik yollarla bildirilmiş Venizelos Türkiye'ye yönelik herhangi bir toprak iddiasında bulunulmadığını vurgulayarak güven tesis etmeye çalışmıştır. 1924'te Gümülcine'de Balkancı Hasan tarafından çıkarılan Balkan gazetesiyle başlayan Türkçe basın faaliyetleri kısa ömürlü olmasına rağmen bölgedeki Türk toplumu için bir başlangıç noktası olmuştur. Mehmet Hilmi'nin öncülüğünde yayımlanan Yeni Ziya, Yeni Yol ve Yeni Adım gibi gazeteler toplumsal bilinç ve kültürel dayanışmayı güçlendirmeye yönelik önemli girişimler olmuştur.

1932 yılında yayımlanmaya başlayan Trakya gazetesi Türkiye'deki gelişmeleri yakından takip eden ve Ankara politikalarıyla uyumlu bir yayın çizgisiyle öne çıkmış 1941'de Bulgar işgali nedeniyle ara vermek zorunda kalmasına rağmen 1946'da yayınına yeniden başlamıştır. Milliyet gazetesi ise 1931'den itibaren düzensiz aralıklarla 1980'lere kadar yayın hayatını sürdürmüş Yunan hükümetinin politikalarına yakın bir çizgide kalarak Türk azınlığın sorunlarına ilişkin resmi tutumu desteklemiştir.

Batı Trakya Türk basınının faaliyetleri 1940'lı yıllarda bölgedeki savaş ve iç çatışmalar nedeniyle büyük zorluklarla karşılaşmıştır. İç savaş sırasında çıkarılan Cumhuriyet Ordusu, Halkın Sesi ve Savaş gibi gazeteler propaganda amacıyla dağıtılmış Türk toplumu büyük ölçüde tarafsız kalmaya çalışmış ancak baskı altında tutulmuştur. İç savaşın sona ermesinin ardından Türkiye ile yapılan kültür ve eğitim iş birliği, 1950'li yıllarda bölgedeki Türkçe basın iki ülke arasındaki dostane ilişkileri ve eğitim alanındaki olumlu gelişmeleri destekleyen bir karakter kazanmıştır.

1960'lı yıllarda Türkiye'deki öğretmen okullarında yetişen genç kuşak Batı Trakya'ya dönerek modern Türk edebiyatının temellerini atmış ve bu gençlerin yazıları Akın, Birlik ve Azınlık Postası gibi gazetelerde yayımlanmıştır. Aynı dönemde Türkiye'deki siyasi gelişmelere eleştirel

yaklaşan Muhafazakar ve Sebat gazeteleri bölgedeki basının ideolojik çeşitliliğini temsil etmiştir. Bu durum, basının ilerici gerici olarak tanımlanan iki farklı düşünce mücadelesi çerçevesinde şekillenmesine yol açmıştır. Buna karşın 1974 sonrası dönemde yaklaşık yirmi beş Türkçe gazete ve dergi yayımlanmış Gündem, İleri, Trakya'nın Sesi, Rodop Rüzgarı ve Özgür Balkan gibi gazeteler düzenli yayın hayatını sürdürmüştür. 1980'lerden itibaren Şafak, Arkadaş Çocuk Dergisi, Hakka Davet, Öğretmenin Sesi ve Gündem gibi dergi ve gazeteler bölgedeki kültürel, sanatsal ve dini içerikli yayınların çeşitlenmesine katkıda bulunmuştur. Bununla birlikte Batı Trakya Türk basınının faaliyetleri ekonomik zorluklar, teknik ekipman eksikliği, yetişmiş personel yetersizliği, yüksek baskı ve dağıtım maliyetleri, elektrik giderleri ve resmi sigorta yükümlülükleri gibi engellerle karşılaşmıştır. Radyo yayınları alanında getirilen kısıtlamalar ve ortak yayınların yasaklanması basının etkisini sınırlayan diğer önemli faktörler arasında yer almıştır. Tarihsel olarak Batı Trakya Türk basınının doğuş noktası İskeçe şehri olsa da, günümüzde İskeçe'de Türkçe gazete veya dergi bulunmamaktadır. Türkler gazetelere erişim için Gümülcine merkezli yayınlara yönelmek zorunda kalmaktadır. Gümülcine'de yayımlanan Gündem, Birlik Gazetesi, Millet Gazetesi, Ülkü Gazetesi gibi yayınlar bölgedeki Türk toplumunun haberleşme kültür ve eğitim ihtiyaçlarını karşılamaya devam etmektedir.

Kaynakça

- ARSLAN, Hasan, Batı Trakya Türk Azınlığında Türkçe Basın ve Türkler, T.C. Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kars, 2006, s. 27-28.
- CIVANOĞLU, Ahmet, DERİN, Murat, Güncel Verilerle Batı Trakya Türk Basın Yayını, Academia.edu, 2018, s. 28.
- MECHMET, Chousein, Mehmet Hilmi'nin Batı Trakya'da Yayımlanan Gazete Yazılarının Yansımaları, Balkanistik Dil ve Edebiyat Dergisi, C.2, S.1, 2020, s.81.
- ÖKSÜZ, Hikmet, Batı Trakya Türk Basınında Atatürkçü Bir Gazete İnkılâp (1930-1931), Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C. 17, S. 50, 2017, s.474.
- İSLAM, Ayşenur, Balkanlarda Türkçe Basın Hakkında Bir Değerlendirme, S.52, 2009, s.61.